

(סו) כעובי קולמוס) והוי"ן הראשונה יהיה (זו) ראשה עגול בצד ימין. * (סח) וחטוטר

ביאור הסופר

בשם הלבנו"ש, דהיכא דלשיטת רש"י כשר וליכא שינוי צורה, שוב אין לחוש לח"ת, אין זה ראיה כלל, דשם מיירי הלבנו"ש כשעשה החי"ת כדל"ת זי"ן והחטוטר מחובר באמצע הדל"ת, דכתב המג"א דיש לגרור מן הדל"ת לעשותו זי"ן, והסביר הלבנו"ש דאין

זה ח"ת משום דגם בלי הגרירה הוא כשר, דאף אם נאמר שאין זה עשוי כשיטת ר"ת, מ"מ לשיטת רש"י שחי"ת פשוט הוא כשר ודאי, א"כ בזה נמי יש להכשיר עי"ש, אבל בגרור זה שנעשה לפנינו ג' זי"ן דבוקים, ואין הכר ברור ביניהם, שהרי אם מכסים זי"ן הראשון, יש לפנינו חי"ת גמור ע"י ב' הזי"ן השמאלים, א"כ פשוט דהפרדתם הוי ח"ת, ומש"כ שם השואל דלזי"ן השמאלי אין לו מקל כפי שיטת רש"י, הוא פלא, דהרי ודאי שאין זה מעצם צורת החי"ת, וכפרט שהרי יש לו תגין והתג החיצוני הוא כמקל דפרש"י, וכן הטעם השני שכתב המהרש"ם, דלפי מש"כ בשו"ת נחל"א דראש הלמ"ד שנכנס לרי"ש יש להכשירו, דלא נעשה מזה ה"א כיון שהה"א הוא מרובע וכו', גם זה אינו, שהרי כבר הסכימו כל גדולי הפוסקים, שאין להקל כלל עיין סי' ד' סעי' ח', [אולם אם הנגיעה של הזי"ן הוא שונה מהחיבור של ב' הזי"ן דאות חי"ת, וניכר היטב שאות חי"ת זי"ן נגעו להדדי בזה יש מקום להקל ויש לעשות ש"ח] וכן ראיתי בספר קול סופרים בשם שו"ת לכושי מרדכי שאין להקל בזה כהמהרש"ם, ושם גם המהרש"ם לא הקיל רק בקו דק מאד שהיה נראה לו בבירור כזי"ן שנגע בחי"ת, ועי"ע שו"ת מנח"י ח"ו סי' ב':

* וחטוטר. כתב התו"ט בחיבורו מלבושי יו"ט או"ח סי' ל"ו וז"ל, יש שעושים כזה [לא העתקתי הציור שאין לסמוך ע"ז כלל, ובא"ד שהביא דבריו יש כבר שינוי בציור שעשו המדפיסים] ויש שעושין כזה, ונראה בעיני שצורה הראשונה כגם הבתים שבא"י שהם חלוקים, רק קצת שיפוע וגבהות בהם מפני הגשמים, וצורה ב' כגם בתי אלו הארצות, והעיקר בעיני צורה הראשונה, שכן עיקר התורה ניתנה בכי יבוא אל הארץ ע"כ, ומעתיקו הא"ר. ובספר מאסף לכ"ה כתב ע"ז דבשו"ת חת"ס סי' רע"א דעתו כצורה שניה, אבל לא דק בזה דהחת"ס לא כתב שם רק דאפשר לעשות צורת חי"ת שהגג נחלק לשתיים (כשתי זי"ן) ומחובר בקו דק ופשוט, אבל רב אשי ראה שהסופרים המדקדים לא עשו כן, אלא הגביהו את הקו הזה ולא עשו אותו ישר, וז"ל החת"ס, ואתא רב אשי והעיר שראה לספרי דווקא דחטרי לגני' דחי"ת שאותו גג הדק שמחבר הזי"ן שראוי להיות פשוט עשאוהו הם כעין צריך עכ"ל. הרי דאין שום הכרח דס"ל דיש לעשותו כשיפוע רב וגדול, ולומר שהוא חולק על התו"ט וא"ר, והנה הלבנו"ש כתב שיהיו הזי"ן מחוברים יחד בגג גבוה, וכ"כ המ"ב, ולכאורה יש מקום לומר שכונתם שהחטוטר צ"ל משופע בגובה כפירוש השני של הא"ר, אבל באמת שאין זה כונתם, דהרי התו"ט מנחות כט: כתבו וז"ל, ור"ת פירש, באמצע גגו של חי"ת "גבוה מעט" כמו חטרתא דגמלא ע"כ, הרי כתבו להדיא שרק גבוה מעט, וכן הברוך שאמר כתב וז"ל, ובערוך משמע כפר"ת שכתב זוקפין מעט גגו של חי"ת. הרי שרק מעט יש לזקוף הגג והיינו כדברי הא"ר ותו"ט, על כן בודאי מש"כ הלבנו"ש לעשות גג גבוה כונתו רק לומר דיש להגביה הגג ולא לעשותו ישר, וכעין דברי החת"ס דלעיל שכתב דאפשר לעשות את הקו דהוא הגג בצורה פשוטה וישרה, ואפשר להגביהו וזה שיטת ר"ת, ע"כ למעשה נראה פשוט דיש לעשות כהא"ר ותו"ט [ואף שנימוקו שהתורה ניתנה בכי יבוא אל הארץ, הוא אינו מוכן מה השייכות לחטרי דגמלא של פ"י ר"ת, וכבר העיר בזה המנח"ס מ"מ לדינא נתבאר שכן הוא שיטת הראשונים] ודלא כיש עושים החטוטר דק וגבוה מאד [96] כאהל צר, ועיין מש"כ בסמוך ד"ה וגר רחב, בשם שו"ת מהרי"ק עי"ש:

שער הציור

(קף) צ"י צסס ח"צ השלישי, ולפ"ז יש לעשות כן לכתחלה, דהיינו לא למעט מרחק קולמוס ציניהם, וכן לא להוסיף, אצל צל"צ האחרון כתב שיכיו רחוקים זמ"ז "לכל כיותר" כעובי קולמוס ע"כ, ומשמע דנפחות מ"כ אפשר לעשות לכתחלה, ולע"ק וי"ל, וחדו"ש סה"מ"צ העתיק את הצ"צ האחרון, והשמיע את הצ"צ השלישי שמעתיקו הצ"י.

ילקוט הסופר

אות ח'. נתקצרו רגליו בין הימני ובין השמאלי, אם נשאר ממנו כמלא יו"ד [עיין סי' ו' סעי' ו'] (עח) די בכך, (עט) וי"א דאם נתקצר רגל השמאלי לא די בזה כמלא יו"ד.

אם נגה קצר מאד, אין (פ) לפסלו בדעבר.

נעשה הפסק באמצע החטוטר [353] אם לא היה ניכר להדיא, מותר לתקנה אפילו בתו"מ, ואם נפסק רק מצד אחד עיין ביה"ס.

נמצא בסת"ם חלק מהחתי"ן עם חטוטר, וחלק מהם בלי חטוטר, (פח) אין כאן תרתי דסתרי.

כתבה כנו"ן הפוכה מצד ימין, [91] ונו"ן כפופה מצד שמאל יש בזה (פג) חשש פסול, ואפילו אם תינזק (פג) קוראו חי"ת אולם אם הוא כפוף רק מעט, ולא כל כך כרגל שמאל דאות תו"ו יש להכשיר.

לא עשה חטוטר רק [92] קו דק מעל שתי הזי"ן (פד) כשר.

מקורות

(עח) מ"ב. (עט) מו"ר צסס ח"צ הלוי ח"כ סי' ע' אצל חס"ד רגלים קצרים הכשיר עי"ש אות ג'. (פ) עיין גדוה"ק כלל ע"ו סי"ק כ"ג שנספק בזה ואילו בזה לשיטתו צלות ה"א ותו"ו, ועיין מש"כ לעיל אות ה"א ובחז"ל סי' ע' ס"ק ו'. (פא) שו"ת חת"ס רנ"ה, ועיין לשכ"ה. (פב) עיין לשכ"ה ובשו"ת מהרש"ג ח"א סי' ח' כתב דאפילו דזיעד קשה לסמוך על הלשכ"ה שכתב שאין להו"א ס"ת אחרת עי"ש, ובשו"ת סת"ס סי' מ"ה, צ"ש יו"ד סוסי קל"ה. (פג) מק"מ סי"ק ג'. (פד) שו"ת ל"ל יו"ד סי' ר"ו, ועיין חת"ס יו"ד סי' רע"א ד"ה ראיתי. (פה) מק"מ סי"ק ח', קר"ס, ועיין צ"י סי' ל"ב דף ל"ג ע"ב ד"ה וכתב רמ"י אסכנדרני, ונראה דמייירי צהפסק הניכר להדיא וכ"כ המק"מ סי' ל"ב סי"ק ק"כ עי"ש, ועיין לקמן ובמ"צ ל"ב סי"ק קי"ד, ובמ"ש לה"ל. (פז) קר"ס צסס ח"צ סי' פ"ה, ועיין צהפסקים ח"ג סי' רי"ה. (פח) המק"מ כתב דל"ע, לצו"מ ח"צ סי' ו'. (פח) קר"ס צסס ח"צ סי' פ"ה, ועיין צהפסקים ד"ה עיין צהפסקים ח"ג סי' רי"ה. (פז) עיין מק"מ סי"ק י' ודו"ק, וכן צהפסקים ח"ג סי' ק"ה. (פא) עיין מהרש"ם צ"י זי"ן.